
SIGNIFICANCE OF SLAVIC MANUSCRIPTS (EDUCATION)

Violeta MartinovskaSt. Kliment Ohridski Faculty of Pedagogy Skopje, Republic of Macedonia
vikimmk@yahoo.com**Natalija Josheva**St. Kliment Ohridski Faculty of Pedagogy Skopje, Republic of Macedonia
natalijajoseva@yahoo.com

Abstract: The significance of Slavic manuscripts is vast. They are important for the study of Slavic literacy, education, culture. Basic information regarding the history of the first Slavic letters - Glagolitic and Cyrillic, their development and the hypotheses about their authorship is obtained even in the elementary education. The most ancient preserved manuscript is the 10th-century *Aseman Gospel* written in Glagolitic script and kept at the Vatican Library. It contains interesting ornaments. In the National Library "St. Clement of Ohrid" Skopje there are about 270 original Slavic manuscripts written on parchment and paper as part of the Archeographic collection. The oldest manuscript is a fragment of the 13th-century Lenten Triode, written on parchment. The text refers to the Old Testament person by the name of Solomon. The existence of these manuscripts provides numerous aspects for a study. However, if in the past archaic centuries there was a visionary methodology of writing texts for the future, what is the methodology of today's modern science of preserving these texts? Digitization of the manuscripts is a contemporary trend, but will it be usable in the next ten centuries? Apart from the existence of the dominant canonical, ecclesiastical literature, there is also the non-Canonical, apocryphal literature. Examples of numerous apocryphal texts are both the 15th-century *Tikveš Miscellany* kept at the SS. Cyril and Methodius National Library, and the 13th-century *Popdragolev Miscellany* kept at the National Library in Belgrade. It is an interesting fact that the inks used in the manuscripts are insoluble. They come from plants and therefore their durability is long-lasting. Miniatures in the manuscripts are also very interesting. For example, the miniature of the evangelists Matthew, Mark, Luke and John in the 16th-century *Four Gospels of Benče*. The manuscripts contain watermarks, i.e. filigree, which are also interesting for study. A visit to such a rare collection for students would be an extraordinary privilege, opening up new views and aspects. The meeting with parchments is a sublime act, a visualization of the past through solid facts. We assume that then the questions and dilemmas by the visitors would be numerous. It is in this way that the dialectic of thinking, analysis and perspective is built. The future of education is inevitably related to the beginnings of Slavic literacy and culture, through education of students, with regard to the previously stated views. The past is a noble debt that binds the future.

Keywords: education, Slavic manuscripts, significance

ЗНАЧЕЊЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ (ЕДУКАЦИЈА)**Виолета Мартиновска**Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ - Скопје, Република Македонија
vikimmk@yahoo.com**Наталија Јосева**Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ - Скопје, Република Македонија
natalijajoseva@yahoo.com

Резиме: Значењето на словенските ракописи е огромно. Тие се важни за проучувањето на словенската писменост, образование, култура. Уште во основното образование се добиваат основните информации за историјата на првите словенски писма-глаголицата и кирилицата, нивниот развој и хипотезите околу нивното авторство. Најстариот зачуван ракопис е Асемановото евангелие од 10 век, пишуван на глаголица и се чува во Ватиканската библиотека. Има занимлива орнаментика. Во Националната библиотека Св. Климент Охридски во Скопје во Археографската збирка се чуваат околу 270 оригинални словенски ракописи пишувани на пергамент и хартија. Најстариот ракопис е фрагмент од посен триод од 13 век, пишуван на пергамент. Текстот се однесува на старозаветната личност Соломон. Постоењето на овие ракописи овозможува многубројни аспекти за проучување. Ако во изминатите, архаични векови имале визионерска методологија на запишување текстови за иднината, тогаш која е методологијата на денешната, современа наука на чување на овие текстови? Дигитализацијата на ракописите е современ тренд, но дали истата ќе биде употреблива во следните десет века? Освен постоењето на доминантната канонска, црковна книжевност, присутна е и неканонската, апокрифна книжевност. Пример за бројни

апокрифни текстови се: Тиквешкиот зборник од 15 век, кој се чува во Народната библиотека „Св. Кирил и Методиј“ во Софија и Попдраголевиот зборник од 13 век, кој се чува во Народната библиотека во Белград. Занимлив е фактот дека употребените мастила во ракописите се нерастворливи. Ги добивале по растителен пат и затоа нивната издржливост е долготрајна. интересни се и минијатурите во ракописите. Пример: минијатурите на евангелистите Матеј, Марко, Лука и Јован во Бенчевското четвороевангелие од 16 век. Во ракописите има присуство на водени знаци т.е. филиграни. Тие се исто така занимливи за проучување. Посетата на ваква раритетна збирка за учениците и студентите ќе претставува несекојдневна привилегија, отворање на нови сознајни видовици и аспекти за размислување. Средбата со пергаментите е достоинствен чин и визуелизирање на минатото преку конкретни факти. Претпоставуваме дека тогаш прашањата и дилемите ќе бидат многубројни од страна на посетителите. На тој начин се гради дијалектиката на размислување, анализирање и перспектива. Иднината на образованието неминовно е поврзана со почетоците на словенската писменост и култура, преку едукација на учениците и студентите, со претходно изнесените ставови. Минатото е достоинствен долг кој ја обврзува иднината.

Клучни зборови: едукација, словенски ракописи, значење

1. ВОВЕД

Значењето на словенските ракописи е огромно и повеќезначно. Едукацијата за почетоците на словенската писменост, образование и култура е неопходно поврзана со словенските оригинални ракописи и Охридската книжевна школа. Во неа имало плодна книжевна дејност поттикнувана од светите Климент и Наум Охридски и нивните следбеници. Нивната основна активност била насочена кон преведување книги од грчки на словенски јазик, творење на оригинални дела, создавање книги за потребата на црковната служба и др.

2. ПРИНЦИП НА ОРИГИНАЛНОСТ

Зачуваните оригинални ракописи од Охридската книжевна школа се најцврст доказ за постоењето на истата. Овие ракописи се распространети ширум светот и се наоѓаат во различни Археографски збирки. Најстариот зачуван ракопис е Асеманово изборно евангелие, глаголски ракопис од втората половина на 10 век. Пишуван е со обла глаголица, има 158 листа. Го пронашол Јосиф Асемани во 1736 во Ерусалим. Се чува во Ватиканската библиотека под бр. 3. Името го добил според неговиот пронаоѓач. Илуминацијата е оригинална, архаична и не е под влијание на тогашните водечки илуминаторски школи. Синајскиот псалтир е глаголски ракопис од 11 век. Има 177 пергаментни листа. Создаван е од тројца пишувачи, со аглеста глаголица. Последните 13 псалми недостасуваат. Го пронашол П. Успенски во 1850 година во библиотеката на Синајскиот манастир Св. Катерина. Се чува под бр. 38. Во 1975 година се пронајдени уште 32 листа од ракописот. Синајски требник е глаголски пергаментен ракопис од 11 век. Го пронашол П. Успенски во 1850 г. во синајската библиотека на манастирот Св. Катерина. Во 1975 година се пронајдени уште 28 листа од ракописот. Уште два листа се откриени во 1979 г. Два листа има во Санкт Петербург и еден лист во Академијата на науките во Санкт Петербург. Еден лист има во библиотеката во Одеса. Овој ракопис е комбинација на требник и служебник. Охридски глаголски листови потекнуваат од 10-11 век. Ги пронашол В.И. Григорович во Охрид. Добромировото евангелие е најстаро словенско кирилско четвороевангелие од 12 век. Создадено е од двајца пишувачи. Се чува на неколку различни места во светот Санкт Петербург, Синајски манастир Св. Катерина, Париз. Битолскиот триод е од втората половина на 12 век. Го пронашол Јордан Иванов во Битола. Се чува во БАН бр. 38. Се сретнуваат екфонетски знаци од најстар тип. Ракописот го создавал граматик Георги. Охридскиот апостол потекнува од крајот на 12 век. Го пронашол В. И. Григорович во Охрид во 1845 година. Содржи 112 пергаменти листа. Болоњскиот псалтир е пергаментен кирилски ракопис од првата половина на 13 век. Содржи 264 листа. Се чува во Болоњската Универзитетска библиотека под бр. 2499. Текстот е пишуван во две колони. Има орнаментика во тератолошки, геометриски и флорален стил. Според содржината е толковен псалтир. Кичевскиот октоих е пергаментен ракопис од 13 век. Го пронашол Т. С. Брадина во 1926 година. Недостасуваат делови од ракописот. Фрагмент од посен триод се чува во НУБ Св. Климент Охридски во Скопје. Тоа е еден оштетен пергаментен лист од 13 век. Вруточко четвороевангелие е пергаментен ракопис од 13-14 век. Има орнаментика и минијатури на евангелистите Матеј, Марко, Лука и Јован. Се чува во НУБ Св. Климент Охридски во Скопје.

3. ЗАКЛУЧОК

Секој народ, држава се гордее со своето културно и образовно минато, традиција. Македонија и Охридската книжевна школа му дарија на светот писменост, азбуки, прогрес и визија за иднината. Тоа се светлообразни патокоз за светла едукација на генерациите кои доаѓаат. Постоењето на словенските ракописи е бесценето.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Мартиновска, В. Древни книжевни текстови, Авторско издание, 2013
- [2] Мартиновска, В. Палеографски албум, НУБ Св. К. Охридски, 2009
- [3] Мартиновска, В. Албум на водени знаци, Феникс, 2004
- [4] Мартиновска, В. Словенската писменост во Македонија, УБ Гоце Делчев, Штип, 2016
- [5] Мартиновска, В. Свети Климент Охридски, Педагошки факултет Св. К. Охридски, Скопје, 2010